НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ " ВАСИЛ ЛЕВСКИ " ГРАД КРИЧИМ, 4220
ОБЩИНА КРИЧИМ, ПЛОВДИВСКА ОБЛАСТ, БУЛ. "ТРАКИЯ" № 1 ТЕЛ: 03145/22-24
e-mail: info-1601401@edu.mon.bg www.nuvlevski.com

УТВЪРЖДАВАМ:...
/Сюзан Моллаю
Директор на НУ „ Васил Левски" - град Кричим

МЕХАНИЗЪМ ЗА АДАПТИРАНЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ОТ НУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ" КЪМ УЧИЛИЩНАТА СРЕДА ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА

I. Основни положения

Настоящият Механизъм за адаптиране на децата и учениците към училищна среда е изготвен на основание Стратегия за развитие на училището и в съответствие със Закон за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващото образование.

II. Цел на механизма

Механизмът има за цел да очертае рамките на единен механизъм за осигуряване на успешна социализация и училищна адаптация, подкрепа на децата и учениците в училището, подпомагане тяхното правилно образователно и социално развитие и да откликне на потребностите от подкрепа на всеки ученик. Механизмът още има за цел да допринесе за по-доброто организиране, координиране и сътрудничество между всички педагогически специалисти в осигуряването на успешната адаптация на децата и учениците в училищната среда.

III. Задачи

1. Приоритет на училищното образование е интелектуалното, физическото и социално развитие на детето. Социалната адаптация се определя като процес на активно приспособяване на индивида към новите условия на средата. В психолого-педагогически аспект този процес се състои в изграждане на хармонични взаимоотношения между ученика и обкръжаващата го училищна среда.

2. Осигуряване на плавен, безстресов и успешен преход на децата от предучилищна възраст и учениците от първи клас, както и на новопостъпили ученици в по-горни класове (II – IV клас), към условията и изискванията на НУ „Васил Левски“ – град Кричим.

3. За да премине успешно детето от детската градина към училище, трябва да се осъществи плавен преход и да се придобие увереност в собствените сили, с което се полагат основите на истинското емоционално и социално израстване. Затова успешният старт в началото на училищното обучение е особено важен.

IV. Същност на училищната адаптация

Адаптацията е процес, който цели да подготви детето да отговаря на изискванията на образователната система. Двустранен процес, който е насочен и към това средата да се промени, за да отговори на нуждите и възможностите на детето. Тази сложност, двупосочност и противоречивост на процеса, води до отхвърляне на норми и създаване на нови, до информационен, емоционален и нравствен обмен. Тя цели приспособяване на детето към училищната система, но и на училището към детето. Водещото в този процес е постигане на баланс между изискванията на образователната среда и готовността на детето да им отговори. Чрез адаптацията се постига интерактивност, взаимодействие, приобщаване.

1. Специфика на училищната среда

- Училищната среда се определя като система от влияния и условия за развитие на личността на ученика, за функциониране на училището като социална организация, а също и като възможност за развитието на отделната личност и на училището.

- Училищната среда се разбира като вътрешна среда (социално-психологическа, организационна, физическа) и външно обкръжение (семейство, местна общност, организации), в които протича педагогическото взаимодействие.

2. Структурни компоненти на училищната среда

- Човешки фактор – обхваща ученици, педагогически персонал, административен и помощен персонал, училищно ръководство. Отнасят се - личностни особености, социално поведение, успеваемост на учениците; организационен климат, стил на ръководство и различни видове конфликти в организацията.

- Учебен план и учебни програми – включват: специфика на процеса на обучение; съдържание на обучението и учебна документация; методи и технологии на обучение; стил на преподаване и характер на контрола; форми на обучение.

- Физическо обкръжение – архитектура на училището; вътрешноучилищен дизайн; пространствената структура на класни стаи и кабинети; възможности за

различни форми на организация на процеса на обучение; възможности за пространствени трансформации.

- Социален компонент – типа учителска, ученическа и училищна култура; формалните и неформални взаимоотношения в организацията между ученици- учители – училищно ръководство; мениджмънт на класа; структури в училищната организация; стилове на общуване и взаимодействие; взаимодействията на училищното ръководство с институции.

- Информационен компонент – правила за вътрешно устройство, нормативна база; елементи на организационната култура:символи, традиции, ритуали; персонално адресирани въздействия – изисквания, заповеди, задачи; нагледни средства – украса, реклами; виртуална училищна среда – информационна база, сайтове, форуми.

3. Правила, отговорности, роли и взаимоотношения

Адаптацията към училищния живот, с неговите правила, отговорности, роли и взаимоотношения, е основна цел на педагозите. Постигането на социална и училищна адаптация е свързано с утвърждаване у ученика на чувство за съпричастност. Добрата социална и училищна адаптация се постига тогава, когато учениците са мотивирани да се включат в средата. По същество тя е процес на психично приспособяване на детето към качествено променени условия на живот и дейност. 6-7-годишните деца по принцип имат потенциал да се справят с тази промяна, и все пак възникват проблеми. Първата очевидна причина е, че детето трябва рязко да измени много от досегашните си стереотипи и едновременно да усвои нови, доста по-сложни форми на интелектуална активност и социално поведение, при това в напълно непозната обстановка. От друга страна, има значими индивидуални различия в способностите на учениците да се приспособяват към нови изисквания. Родителите на ученици в начален етап също се различават в своето отношение към обучението и имат различна степен на готовност да оказват помощ и подкрепа на детето в учебния процес. Огромно влияние има личността на учителя, която е сбор от неговите качества както в професионален, така и в чисто човешки план.

Адаптивните възможности на учениците при постъпване поставят изключително важни въпроси. Животът в училище още от първите дни налага на учениците да изпълняват редица изисквания. Необходимо е да овладеят успешно учебната дейност, да усвоят определени норми на поведение, да се приобщят към класния колектив и да се приспособят към новите условия на регламентирания учебен режим. Съдържанието на обучението и методиката на преподаване в значителна степен определят адаптивните възможности на ученика. Учебното съдържание, предложено за усвояване, трябва да бъде съобразено с възрастовите и индивидуалните особености на учениците. Важна задача на училищната хигиена е разработване на оптимален дневен режим, който да гарантира ефективност на обучението, без да предизвиква умора и нарушаване на умствената активност на учениците.

V. Проблеми, свързани с адаптацията на детето/ученика

1. Съществуват качествени разлики между нормите за поведение у дома и в детска градина/училище, или между училището, от което идва и приемащото училище. Още от първия учебен ден ученикът се сблъсква с много правила, които до този момент не е познавал. Повечето учители притежават професионални умения да се справят бързо с възникващите в началото проблеми. Но ако класът като цяло е "труден" или учителят няма достатъчно опит, усвояването на тези елементарни правила понякога отнема доста време и коства много нерви. В такъв случай остава по-малко време за пряка урочна работа, а по-голяма част от учебния час се изразходва за овладяване на реда в класа. От една страна, това забавя процеса на обучението и формирането на учебни навици и умения. Същевременно се поражда емоционално напрежение, което оказва силно негативно влияние върху адаптацията на ученикът към училищното ежедневие.

2. Училищната успеваемост е вторият съществен фактор в приспособяването. Има най-различни обективни причини, поради които ученикът отначало може да не покаже своите реални способности и постепенно да придобие статута на "неуспяващ". Основните рискови фактори за това са здравословни проблеми на детето или на друг член от семейството, лоши битови условия, сериозни финансови затруднения на родителите, влошен семеен климат (конфликти между възрастните, продължително отсъствие на родител, развод и т.н.). Значително влияние върху успеваемостта оказва и самооценката на детето, т.е. собственото му усещане за компетентност в учебния процес. В основата си самооценката е субективно чувство за лична ценност (себеуважение, себеприемане), което се формира най-вече в резултат на родителското отношение. Но в училищна възраст децата започват да отчитат мнението и на другите значими хора от заобикалящата среда – учителят и съучениците. Така че самооценката на учениците започва да се влияе и от това, доколко умеят да се изявят, да спечелят симпатии и подкрепа, изобщо да се докажат в новата обстановка.

3. Част от учениците за първи път попадат в конкурентна среда. Тази атмосфера може да бъде особено стресираща за деца, на които до този момент не се е налагало да отстояват себе си. Конкурентоспособността е качество, което до голяма степен се формира от семейната среда. Но тя може също да се придобие, когато овладяването на знания и доброто образование са семейни ценности. Не е задължително възрастните да имат висок образователен ценз и престижна професия, за да формират у детето стремеж към знания – достатъчно е още от ранна възраст да се подкрепят неговата любознателност и интелектуално развитие. Децата от такива семейства придобиват силна вътрешна мотивация за постижения в учебния процес, поради което по-бързо и безболезнено се приспособяват към училищния живот. Родителите имат особено важна роля в създаването на подходяща емоционална среда, която помага за адаптацията на ученика.

VI. Характеристики на ефективната училищна среда в НУ „Васил Левски" – град Кричим

1. Висока степен на достигане на целите и управление насочено към реализиране на стратегията на училището и годишния план.

2. Включване на учителите в изработване на училищната политика – изграждане на различни комисии за изработване и реализиране на конкретни дейности за съуправление и автономия.

3. Висок професионализъм и трудов морал на педагогическите специалисти. Единство и взаимодействие между учителите при работа с учениците.

4. Ефективна квалификация на учителите – включване на учителите в различни вътрешноучилищни и извънучилищни квалификации.

5. Формиране на умения и компетентности у педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда.

6. Ясни учебни цели и учебен процес засилващ познавателния интерес на учениците – адекватен, добре разработен учебен план и учебни програми, ефективни учебни материали. Наличие и използване на учебно-технически средства. Добре структурирано преподаване, индивидуален подход, методологии за обучение, поощряване на креативното мислене и творчеството на учениците.

7. Високи учебни достижения и прогрес на учениците – наличие на система за обратна връзка, подпомагане и мониторинг на успеваемостта на учениците.

8. Училището е ориентирано към учениците – водещ приоритет в дейността е благополучието на учениците – оказване подкрепа на всички ученици, активно участие в решаването на важни проблеми, работа на ученическия съвет; равен достъп до образование; усъвършенстване на личността, талантите, умствени и физически способности, така че всеки ученик да разкрие пълния си потенциал.

9. Добра система за контрол – създадени високи стандарти, редовно контролиране проявите на учениците, стимулиране и възнаграждаване усилията и успеха – изработване на точни и ясни правила за санкциониране на провинилите се и поощрение на изявилите се ученици. Наличие на много добър климат и атмосфера в училище, стимулиране на контрола и самоконтрола.

10. Благоприятна учебна среда – тя не само поощрява познанието, но е приятна, съхраняваща здравето, безопасна и дружелюбна. Учебен процес, който стимулира интелектуалното развитие на учениците, увереността, че това, което учат е важно и ценно и осигурява натрупване на важни умения. Създаване на атмосфера, основана на ред, целенасоченост и радост от ученето.

11. Толерантност в отношенията, недискриминация на ученици със специални образователни потребности и от етническите малцинства.

12. Максимална комуникация между учители и ученици. Стимулиране на чувството за лична връзка на учители и ученици чрез адекватна училищна организация, която да се осъществява: в учебния час между преподавателя и учениците; по всяко време между класния ръководител и ученика; в междучасията; в конкретни проблемни ситуации.

13. Добър организационен климат, изградена организационна култура – създадена е предразполагаща към активни изяви атмосфера, наличие на изявен училищен дух и традиции. Единство във визията и ценностите. Чувство у учениците, че училището като социална общност има голямо значение за тях.

14. Партньорство между семейство и училище. Подкрепа и сътрудничество, както и по-голямо ангажиране на родителите в училищния живот.

VII. Мерки за адаптиране на новоприетите деца и ученици към училищната среда в НУ „Васил Левски"- град Кричим.

1. Преодоляване на психологическите бариери свързани със страха и отчуждението.

2. Усвояване на нова социална роля – тази на ученик, която води до преструктуриране на Аз-образа. В тази посока силно влияние оказва взаимодействието учител-ученик, ученик-ученик, учител-родител.

3. Провеждане на първоначален инструктаж от класните ръководители – запознаване с района на училището, пътната обстановка, особености на сградата, главен и страничен вход, местонахождение на класните стаи, физкултурен салон, библиотека, компютърен кабинет, стая занимания по интереси и др. през първата седмица от учебната година.

4. Класните ръководители запознават учениците с Правилника за дейността на училището и други училищни документи в началото на учебната година.

5. Педагогическия съветник запознава учениците с ролята и функциите си в училище и провежда входяща диагностика за определяне на личностовите черти, характеровите особености и поведение на новопостъпилите ученици в срок до един месец от постъпване в училището.

6. Провеждане на родителска среща за новопостъпилите деца и ученици.

7. Въвеждане на модел на партньорство между учители и ученици, като възможност за направляване и коригиране на поведението на учениците за изграждане на ясна и позитивна рамка на поведение, съобразно Правилника за дейността на училището.

8. Обсъждане на проблеми по време на часа на класа, с което да се стимулира всеки ученик да говори повече, да изрази позиция, да генерира идея.

9. Провеждане на консултации с учениците, с цел подкрепа и преодоляване на затрудненията и дискомфорта.

10. Разширяване на модела на сближаване в общуване, чрез включване и участие в различни училищни общности и дейности в зависимост от интересите и потребностите на отделния ученик.

11. Приемане и подкрепа на деца и ученици със СОП. Наличието на дете със специални образователни потребности в групата/класа поставя пред педагога нови цели, свързани с успешната адаптация. За учениците със специални образователни потребности е важно да постигнат емоционален, психически, интелектуален и физически комфорт в училище. Само така ще бъдат готови да изразяват активна познавателна позиция, следователно да усвоява знания според индивидуалните си възможности. Присъствието на дете със специални образователни потребности в масовия клас, особено когато са изградени позитивни социални контакти в него дава на детето самочувствие и му помага да преодолее комплексите си, да се чувства значимо и щастливо в класа. Удовлетворени са потребностите му за общуване и това го прави сигурно. За останалите ученици от класа успешно проведената интеграция носи значителни позитиви в посока на постигане на съпричастност, формиране на толерантно поведение, грижа към детето със специални образователни потребности, постигане на повече внимание към проблемите на другите, чувство за удовлетвореност и пълноценност.